І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City N.J. 07303
(201) 434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
(212) BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 223. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 5-го ГРУДНЯ 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 5, 1972 No. 223. VOL. LXXIX.

УНСОЮЗ ПРИДБАВ У ЛИСТОПАДІ 437 НОВИХ ЧЛЕНІВ

У членській кампанії за листопад ц. р. секретарі та організатори придбали для УНСоюзу 437 нових членів, які разом із приєднаними за десять попередніх місяців 3,254 новими членами дають загальне число зорганізованих до УНСоюзу нових членів за одинадцять місяців цього року 3,691. В листопаді визначилися в приєднуванні нових членів наступні секретарі та організатори: інж. Мирослав Кальба, головний радний у поїздці на Захід — 25 нових членів, Іван Одежинський, постійний організатор у Філядельфії— 16, Єфим Омельченко, секретар 451-го Відділ в Гримсбі, Онт. — 11, проф. Іван Телюк, заступник гол. предсідника і секретар 414-го Відділу в Ню Гейвен, Конн. — 10, Василь Романишин, секретар 254-го Відділу в Ню Брітен, Конн. — 10, Григорій Корбяк, секретар 146-го Відділу в Детройті, Міч. — 9, Роман Татарський, організатор нових членів 94-го Відділу в Детройті, Міч. — 9, Петро Федик, секретар 292-го Відділу в Детройті, Міч. — 8, Карло Сачко, секретар 53-го Відділу в Пітсбургу, Па. — 7, по 6 нових членів приєднали: Ольга Маліщак — секретарка 29-го Відділу в Нентікок, Па., Мартин Шишка — секретар 44-го Відділу в Нортгемптон, Па., Марія Пелехата — секретарка 165-го Відділу в Толідо, Огайо, Михайло Мартиненко — секретар 245-го Відділу в Трентоні, Н. Дж., пастор Андрій Давидюк — предсідник 340-го Відділу в Нюарку, Н. Дж. Богдан Зорич — секретар 432-го Відділу в Торонті, Онт. і Микола Хомин — секретар 464-го Відділу в Ошаві Онт.; по 5 нових членів приєднали: проф. Олександер Бережницький — постійний організатор в Боффало, Н. И., д-р Василь Палідвор — секретар 204-го Відділу в Ню Йорку, Василь Труфин — секретар 266-го Відділу в Амстердамі, Н. И., Дмитро Ґалонжка — секретар 307-го Відділу в Бостоні, Масс. і Катерина Онуфрик — секретарка 416-го Відділу в Гамільтоні, Онт.; по 4 нових членів приєднали: Квітка Стецюк — секретарка 25-го Відділу в Джерзі Сиіті, Н. Дж., Стефан Івасечко — секретар 48-го Відділу в Редінґ, Па., Богдан Верещинський секретар 75-го Відділу в Детройті, Міч., Карло Кобіто— секретар 121-го Відділу в Ром, Н. И., Андрій Джула— головний радний і секретар 161-го Відділу в Ембрідж, Па., Петро Ліщак — секретар 230-го Відділу в Янґставн, Огайо, Петро Мороз — організатор нових членів 238-го Відділу в Бостоні, Масс., Михайло Кігічак — секретар 240-го Відділу в Клівленді, Огайо, Дарія Оріховська — секретарка 353-го Відділу в Ню Бронсвік, Н. Дж., Володимир Федорів секретар 374-го Відділу в Бостоні, Масс., Роман Припхан — секретар 399-го Відділу в Чикаґо, Ілл., Лев Вовк — провінційний організатор в Саскачевані, Василь Шаран — секретар 407-го Відділу в Торонті, Онт і Дан Пиц — секретар 458-го Відділу.

100-ДОЛЯРОВИЙ БЕНКЕТ У КЛІВЛЕНДІ ПРИДБАВ $42,250.00 НА УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ

Клівленд. — Інж. Василь Лагошняк, голова місцевого Комітету Фонду Катедри Українознавства, інформує, телефоном, що влаштований тут минулої суботи, 2-го грудня, 100 - доляровий бенкет в користь Гарвардського Центру Українських Студій приніс на ту ціль рекордову суму: $42,250.00. Змінена менша на більшу бенкетова заля не могла примістити всіх зголошених і понад 40 осіб уже не могли дістати квитків вступу. Подробиці цієї небувалої імпрези будуть подані в дальших числах „Свободи". Зібрана на цій імпрезі сума не врахована до сьогоднішнього „рахунку вниз".

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ

На встановлення трьох катедр потрібно	$1,800,000.00
Останньо вплинуло	$ 7,412.00
Досі зібрано разом	$1,458.957.00
ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ	$ 341,043.00

Більші пожертви надіслали: Вільям Осадчук, Торонто, Онтаріо, Канада — 1,000.00 дол., Українська Кредитівка „Самопоміч", Ню Йорк, Н. И. — 1,000.00 дол., д-р Юліян Політило, Бронкс, Н. И. — 600.00 дол., Об'єднання Збаражан в Нюарку, Н. Дж. — 500.00 дол., Василь Кучкуда, Чедар Ґров, Н. Дж. — 250.00 дол., Наталія Закидальська, Торонто, Онтаріо — 200.00 дол., д-р Ярослав Ляшевич, Нюарк, Н. Дж. — 200.00 дол., Юрій Станко, Ірвінґтон, Н. Дж. — 200.00 дол., Ґ. Хухра, Кліфтон, Н. Дж. — 200.00 дол., Марія Демидчук-Чучман і Василь Чучман, Торонто, Онт. — 200.00 дол., Укр. Спортове Т-во „Чорноморська Січ", Нюарк, Н. Дж. — 175.00 дол., Дарія Каранович і Рафаїл Венке (гонорар за виступ на бенкеті 25 листопада 1972), Мейплвуд, Н. Дж. — 150.00 дол.

Голова нюйоркського Відділу ФКУ д-р Ірина Падох приймає від інж. Романа Раковського чек на суму $ 1,500.00 на Гарвардський Центр Українських Студій. Цю суму пожертвувала місцева кредитова кооператива „Самопоміч" ($1,000) та її працівники пані Марія Ржепецька, Вол. Нестерчук, Мих. Головей, Богдан Фостяк та інж. Р. Раковський по $100. На фото сидять (зліва): д-р Ірина Падох, інж. Роман Раковський, Гр. Дудка. Стоять (зліва): Мих. Головей, Стефан Шуган і Антін Патер.

По 100.00 дол. зложили: Юрій Бук, Петро Буняк, Марія й Михайло Головей, Іванна Джус, д-р Василь Кіналь, Адріян Лапичак, Курінь Старших Пластунок „Лісові Мавки" — Ню Йорк, Литвин і Литвин — Ірвінґтон, Теодор Москаль, д-р Леонід Мостович, В. Нестерук, д-р Іван П. Пиріг, Михайло Плешкан, Степан Покора, інж. Роман Раковський, Марія Ржепецька, Ярема Савка, Сергій Сахарук, Ольга і Богдан Фостяк, Ярослав Чипак і Юрій Яців.

НА КЕЙП КЕННЕДІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПІДГОТОВА ДО ОСТАННЬОГО ЛЕТУ НА МІСЯЦЬ

Кейп Кеннеді. — Останніми днями тут відбувається безперервна підготова до лету космічного корабля „Аполло-17", що має бути останнім летом у започаткованій 1961 року за президента Джона Ф. Кеннеді програмі здобуття Місяця. Випущення „Аполло-17" відбудеться вже в середу 6 грудня ц. р. вночі і в склад його залоги входять астронавти — капітан Юджин Е. Сернан і комодор Роналд І. Івенс із воєнної фльоти ЗСА та д-р Гаррисон Г. Шмітт — цивільний науковець - геолог. Усі три студіюють пляни і програму їхнього лету і відбувають вправи в джетових літаках типу Т-38. Їхній лет мав би бути однією із найбільш продуктивних з наукового погляду експедицій на Місяць. Триватиме лет „Аполло-17" до Місяця майже чотири дні і в орбіту Місяця він увійде в неділю 10 грудня о год. 2.48 по полудні. Провівши цілий день на перевірці усієї системи свого корабля, астронавти кап. Сернан і д-р Шмітт висадяться на поверхню Місяця з допомогою окремої модулі в понеділок 11 грудня о год. 2.54 по пол. Перевівши доручені їм завдання і наукові дослідження, вони відчалять з Місяця в четвер 14 грудня о год. 5.56 по пол. Поворотний їх лет на Землю триватиме три дні і вони причалять із своїм космічним кораблем у призначеному місці на Тихому океані у вівторок 19 грудня о год. 2.24 по пол. Перше причалення американських астронавтів на Місяць відбулося чотири роки тому в грудні 1968 року на космічному кораблі „Аполло-8". Включно із тепер запланованою усіх місій у програмі „Аполло" буде 17. Кошт проведення цілої програми обраховують на 25 більйонів долярів.

Дж. П. Шулц залишається секретарем скарбу

Дж. П. Шулц

Вашингтон. — Джордж П. Шулц, який був призначений на секретаря скарбу після уступлення Джона Конелі під кінець першої каденції президента Ніксона, буде виконувати цю саму функцію і в другій каденції, але зі значно поширеними повновластями. Дж. Шулц буде не тільки секретарем скарбу, але також головою новоутвореної Комісії економічної політики з титулом „президентського асистента для справ економіки" у висліді чого він займатиме найвищу позицію в кабінеті президента Ніксона. Як відомо, досі найвищий ранґою був державний секретар. У віданні Джорджа П. Шулца будуть всі аспекти американської внутрішньої і зовнішньої економічної політики ,а роля його як асистента Президента, буде своєрідним еквівалентом становища Генрі Кіссінджера у справах американської зовнішньої політики. Які функції матиме Комісія економічної політики, покищо невідомо, але вважають, що це буде своєрідний департамент економічних справ, який плянуватиме та унапрямлюватиме всю американську економічну політику. Загально вважають, що створення окремого асистента Президента для економічних справ у ще більшій мірі централізуватиме американську політику в Білому Домі. Досі президент Ніксон головну увагу прив'язував до проблем зовнішньої політики, у висліді чого спеціяльного характеру набрала позиція його асистента для політичних справ. Тепер така сама ситуація створиться на економічному відтинку. Коли йдеться про інші назначення, то ніяких нових змін президент Ніксон не увів, залишаючи на дотеперішніх становищах Генрі Кіссінджера як свого політичного асистента, Джона Д. Ерліхмана, як асистента для внутрішніх справ, а Г. Г. Гальдемана, з яким у передвиборчій кампанії пов'язувано т. зв. Вотерґейт аферу, відповідальним за персонал і справи Білого Дому. Пресовим секретарем залишається Роналд Зіґлер. Не проведено ніяких змін на нижчих становищах.

М. Черешньовський переобраний на голову Об'єднання мистців

Ню Йорк. — Минулої неділі, 3 грудня ц.р., відбулися тут в домівці Об'єднання Мистців Українців в Америці загальні збори тієї організації. Після вшанування пам'яти померлого видатного мистця й активного члена ОМУА Антона Малюци, голова Михайло Черешньовський, його заступник Петро Андрусів і Іван Паливода склали звіти з діяльности та фінансового стану Об'єднання. За минулу каденцію влаштовано під фірмою ОМУА дві загальні великі і 27 малих виставок. Відремонтовано домівку й перероблено її на постійну галерію мистців. Петро Мегик поінформував про Філядельфійський осередок ОМУА і видаваний ним мистецький журнал „Нотатки з мистецтва". У дискусії Любомир Кузьма заторкнув потребу уточнення статуту. П. Андрусів інформував про підготову 4-мовного твору про українську ікону за редакцією С. Гординського. Інформував теж про звернення від консисторії УПЦеркви в Бавнд Бруку, щоб ОМУА допомогло в уладженні у новому приміщенні галерії образів. На внесок голови Контрольної Комісії інж. І. Жуковського схвалено уступаючій Управі вотум довір'я. На внесок Номінаційної Комісії у складі: П. Андрусів, І. Кедрин, В. Ласовський, М. Мороз і В. Панчак обрано нову Управу в такому складі: М. Черешньовський — голова, П. Андрусів і Л. Кузьма — заступники голови, В. Ласовський — секретар, І. Паливода — скарбник. — мистці В. Панчак, Б. Савчук і Шолдра — члени Управи. Контрольна Комісія й одночасно Товариський Суд: І. Жуковський, І. Кедрин і П. Мегик. Жюрі: Я. Гніздовський, П. Мегик, М. Мороз, П. Холодний і М. Черешньовський, заступник: Ірина Несторович. Статутова Комісія: Л. Кузьма, І. Паливода і П. Андрусів. Проводила президія у складі: І. Жуковський, І. Кедрин і П. Мегик. Приявних було 26 осіб.

Кіссінджер прибув знову до Парижу для дальших розмов з в'єтнамськими комуністами

Париж. — В минулу неділю 3 грудня ц.р. прибув із Вашинґтону асистент президента Ніксона для справ крайової безпеки Генрі Кіссінджер для продовжування переговорів із представником Північного В'єтнаму Ле Дуком То. Він відмовився на летовищі сказати будь-що про шанси тих дальших переговорів, тільки жартував з головою американської делеґації на Паризькій конференції про В'єтнам, амбасадором Вілліямом Портером, що — мовляв — Портер, що його президент Ніксон призначив на заступника державного секретаря, стає зверхником Г. Кіссінджера і певне не захоче співпрацювати з ним. Напередодні тієї нової тури нарад у Парижі, яка повинна бути останньою, завершуючи переговори про перемир'я і політичне замирення у В'єтнамі, однаково у столиці Північного В'єтнаму Ганої, як столиці Південного В'єтнаму Сайґоні появилися взаємосуперечні залви, з'ясовуючи екстремні позиції комуністичних та вільних в'єтнамців. Південний В'єтнам наполягає далі, щоб у тексті договору Північний В'єтнам зобов'язався відкликати всі свої війська з Південного В'єтнаму, знову ж Північний В'єтнам твердить, що обидві частини В'єтнаму — це одна країна, в якій нема ніякого діла Америці. За твердженням газет Ле Дук То, вислухавши в минулому тижні від Кіссінджера різні застереження і нові вимоги, що їх зголосив південно-в'єтнамський президент Нгуєн Ван Тіє, з свого боку зголосив також низку нових вимог і заявив: якщо Ви зголошуєте нові вимоги, то і я зроблю це і наші розмови розпічнуться від початку.

П. М. Літвінова звільнено із заслання

Москва. — Сюди з чотирьохлітнього заслання повернувся Павло М. Літвінов, внук совєтського міністра закордонних справ з часів Сталіна Максима М. Літвінова, якого совєтський режим заслав у зв'язку з протестною акцією проти інвазії Чехословаччини в 1968 році. П. М. Літвінов належить до групи видатних совєтських дисидентів. Коли в 1968 р. совєтські війська окупували Чехословаччину, Літвінов в гурті інших дисидентів, як К. Бабицького, Лариси Богораз - Даніель, В. Дремлюги, В. Дельоне та Наталії Горбачевської, влаштував демонстрацію на Червоній площі в Москві 25 серпня 1968 р., виступивши з транспарентами, на яких були написи: „За вашу і нашу свободу", „Геть з окупантами", „Свобода для Дубчека", „Руки геть від Чехословаччини", „Хай живе вільна і незалежна Чехословаччина". Всі учасники демонстрації були арештовані і засуджені, а двох з них приміщені у лікарні для божевільних, де one перебуває до сьогодні. П. М. Літвінов перебував на засланні разом з дружиною у сибірському селі недалеко китайського кордону.

В Ню Йорку відбувся семінар української вільної політичної думки

Ню Йорк. — Упродовж двох днів, 2 і 3 грудня, тут відбувся семінар „української вільної політичної думки", на якому були накреслені деякі аспекти історичного розвитку української суспільно - політичної думки, а також речники таких українських політичних партій як УРДП, УНДО та ОУНз з'ясували програми, чи позиції в окремих питаннях даних партій. В рямках семінару проф. д-р Іван Лисяк - Рудницький говорив про розвиток української політичної думки за останнє сторіччя, проф. д-р Євген Пизюр ґрунтовно насвітлив місце і ролю консервативної ідеї в українській політичній теорії та практиці, мґр. Роман Ільницький, з'ясував „становище ОУНз до сучасної політичної ситуації в Україні, а проф. д-р Олег Федишин та мґр. Василь Жовнір дали огляд політичних програм УРДП та УНДО. Над окремими доповідями була переведена дискусія. Загальне число учасників близько 50 осіб. Згаданий семінар є частиною Конґресу української вільної політичної думки, перша частина якого відбулася в Мюнхені, Німеччина. Конґрес заплянував і його переводять УРДП під проводом В. Гришка, ОУНз та УНДО під проводом О. Яворського. Всі ці групи є тепер в опозиції до УНРади та його Виконного Органу. Справа їхньої опозиції до УНРади на семінарі була тільки заторкнена, але не з'ясована.

У Пассейку відбувся літературний вечір

Пассейк. — Із рамени 70-го Відділу Союзу Українок, тут, в суботу 2-го грудня ц. р., відбувся літературний вечір присвячений Уляні Кравченко і Ользі Кобилянській. Вечір відкрила голова Відділу О. Площанська. У першій частині програми з доповідцю про „Уляну Кравченко і її великого друга" виголосила Любов Коленська; вірші поетеси рецитували пані: Л. Сохан, М. Мартинюк і Л. Крамарчук. У другій частині програми доповідь „Про один літературний образ", в заступництві неприсутньої ред. Бурачинської, відчитала І. Шраменко. Твори О. Кобилянської читали пані: Д. Колатало, І. Яремко і Д. Ферміґа. Фортепіянове сольо виконав О. Сохан. Вечором проводила культурно - освітня референтка 70-го Відділу СУА Ірина Шраменко. Присутніх коло 60 осіб.

В Ню Йорку помер д-р Богдан Левицький, видатний громадський діяч

Ню Йорк. — Минулої неділі 3-го грудня помер тут нагло, на удар серця, на 63-му році життя д-р Богдан Левицький, колишній старшина 1-ої Української Дивізії, член Управ численних українських організацій, надзвичайно активний в нашому громадському житті, зокрема УНСоюзі, на терені Ню Йорку. Панахиди в понеділок 4-го, вівторок 5-го і середу 6-го грудня ц. р. о год. 7.30 у похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вулиці, а похорон у четвер 7-го грудня о год. 8.30 з того похоронного заведення до церкви св. Юра, опісля на Український православний цвинтар у Бавнд Бруку.

ПОМЕР СВ. П. МИХАЙЛО ПОПІЛЬ

Самерсет, Н. Дж. — В суботу 2-го грудня тут помер на 64-му році життя, після довшої недуги, св. п. Михайло Попіль, член УНСоюзу. Похорон відбудеться в середу, о год. 10-ій рано з української православної церкви в Ню Бронсвіку на український православний цвинтар в Бавнд Бруку. Осиротив дружину Ольгу, сина Нестора, брата Івана, сестру Анну та ближчу і дальшу родину..

СУК „ПРОВИДІННЯ" ВІДЗНАЧИВ СВОЄ 60-РІЧЧЯ ЮВІЛЕЙНИМ БЕНКЕТОМ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Минулої неділі, 3-го грудня, тут у вщерть заповненій великій бенкетовій залі готелю Бенджамін Франклін відбувся в пополудневих годинах Ювілейний Бенкет на відзначення 60-річчя існування і праці Союзу Українців Католиків „Провидіння", заснованого з ініціятиви першого українського католицького епископа в Америці, св. п. Кир Сотера Ортинського. Митрополит Українців Католиків в Америці Амвросій Сенишин, епископи Ярослав Габро і Василь Лостен та особистий репрезентант перешкодженого стемфордського Владики Йосифа Шмондюка, як також представники багатьох центральних і місцевих організацій та установ взяли участь у цих святкуваннях, а між надісланими і прочитаними привітаннями були зокрема привітання від первоієрарха УКЦеркви її Верховного Архиепископа Блаженнішого Йосифа Сліпого та від президента ЗСА Ричарда Ніксона. Від Українського Народного Союзу вітав цей братній Союз Українців Католиків головний предсідник Йосип Лисогір, як і вітали його голові[?] предсідники двох інших братських союзів — Антін Батюк від Українського Робітничого Союзу та Володимир Мазур від Української Народної Помочі. Письмове привітання від Українського Конгресового Комітету Америки надіслав його президент проф. Лев Добрянський, а особисто від цієї репрезентації вітав „Провидіння" мґр Іван Базарко. Привітання від пенсильванійського Конгресу Братських Організацій склав його новообраний президент Едвард Попіль, що є рівночасно гол. касиром УРСоюзу.

Бенкет попередила благодарственна архиєрейська Свята Літургія, яку відправив у катедральному храмі Непорочного Зачаття Митрополит Амвросій в сослуженні головного предсідника „Провидіння" та о. прелата Мирослава Харини, о. д-ра Бердара духовного опікуна „Провидіння" та о. прелата Монастирського і двох дияконів. Співав катедральний хор під орудою п. Лупана.

Ювілейний бенкет започаткував коротким словом-привітанням головний предсідник СУК „Провидіння" о. шамб. Мирослав Харина, а вступну молитву провів Митрополит Амвросій, який опісля запропонував многоліттєвіє для Папи Павла VI, Верховного Архиепископа Кардинала Йосифа, всіх Владик і духовенства УКЦ та СУК „Провидіння" і його проводу. Многоліттєвіє для Митрополита Амвросія пізніє о. шамб. Мирослав Харина. Господарем бенкету був о. д-р Константин Бердар. Ювілейну промову про СУК „Провидіння" та його значення для Церкви, укра-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Українська громада Ню Йорку вшанувала 25-річчя священства о. протоігумена Патрикія П. Пащака, ЧСВВ

Ню Йорк. — У неділю 3 грудня ц. р. відбулося тут, після Богослужби у церкві св. Юра при 7-ій вулиці, яку відправив протоігумен ЧСВВ о. Патрикій Петро Пащак, прийняття в його честь в авдиторії парахіяльної школи для вшанування 25-річчя його священства. Проводив парох названої церкви ігумен о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ, о. Лотоцький поблагословив трапезу, а чоловічий хор, складений з хорів Ню Йорку, відспівав „Отче Наш" О. Кошиця й опісля, у мистецькій частині, ще три пісні. Отець д-р Гавліч відчитав депешу від Папи Павла VI та листа з привітом від Верховного Архиепископа кардинала Йосифа Сліпого. Він склав теж бажання Ювілятові від духовенства, парохіян, всіх приявних та від себе .Від учнів школи св. Юра, Академії, Пласту та СУМА склали привіти молодечі представники. Після представлення о. д-ром Гавлічем делеґатів організацій та кількох видатних громадян, усний привіт склав о. декан П. Федорчук в заступництві перешкодженого Владики Йосифа Шмондюка. Головну доповідь про Ювілята виголосив проф. П. Стасів, директор вищої школи в Гемтремку, Детройт, довголітній співпрацівник Ювілята. Також склали привіти колишні студенти Ювілята Степан Атамайчук і Андрій Ластовецький. Від української громади в Ню Йорку короткий привіт склав голова Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій Ню Йорку адв. Р. Гуглевич. Голова Ювілейного комітету адв. Степан Ярема, складаючи привіт, вручив Ювілятові срібну чашу від парафії св. Юра. Голова Марійської Дружини п-і Комаринська передала в дарунку вишиваний епатрихіль. — Приявних було к. 500 осіб, між ними численна делеґація з Детройту. Український Народний Союз репрезентував його головний контролер Іван Винник.

Вкінці сам Ювілят подякував учасникам бенкету та Комітетові за труд і працю. Кінцеву молитву провів о. шамб. П. Скрінковський.

НТША вшанувало пам'ять Лева Лепкого науковою конференцією

Ню Йорк. — В суботу 2-го грудня ц. р. відбулася тут в Українському Інституті Америки влаштована Американським НТШ конференція, присвячена пам'яті померлого рік тому видатного журналіста, поета і композитора, старшини УСС Л. Лепкого. Голова Філологічної Секції НТША, проф. д-р Василь Лев, який відкрив той вечір, виголосив теж першу доповідь про „Літературну спадщину Лева Лепкого", в якій дав теж короткий нарис його життєпису і ствердив, що в своїй літературній праці Лев Лепкий пішов слідами свого старшого брата Богдана, дарма, що звернувся в сторону радше легшого жанру та відзначився особливо в ділянці пісні, сатири і рисунку. Д-р С. Ріпецький, історик стрілецького руху, промовляв довше на тему українського січового стрілецтва, з яким тісно пов'язане ім'я Лева Лепкого, — М. Островерха дав короткий спомин про свою співпрацю і приязнь з Левом Лепким, а Роман Купчинський у виголошеному з пам'яті спомині вичислив також докладно усі пісні, до яких Лев Лепкий склав музику, або музику і тексти. На столі в конференційній залі були розміщені твори Лева Лепкого і пам'ятки по ньому, дармащо не було змоги дістати, наприклад, всі Календарі „Червоної Калини з її львівської епохи, що їх редаґував й ілюстрував Лев Лепкий. Між приявними, яких було коло 50 осіб, були вдова по пок. Левові Лепкому пані Марія з дому Драгомірецька і донька Богдана Лепкого Софія Лепка. Проводив адв. д-р Ярослав Гриневич.

ЄВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Однакові злочинці

Лондонський популярний щоденник „Дейлі Експрес" почав друкувати ревеляції про заступника Адольфа Гітлера, Мартіна Бормана, про якого кружляли поголоски, що він не згинув у канцлерському бункрі в Берліні в травні 1945 року, а за заздалегідь докладно виготовленим пляном зумів видістатися з нього й переїхати до Південної Америки разом із величезними фондами. Борман буцімто заплатив урядові Хуана Перона в Арґентині 50 мільйонів долярів за дозвіл перебування та охорону збоку державних властей, кількакратно змінював прізвище, перебував у різних південноамериканських республіках і живе там тепер. Ню-йоркський „Дейлі Нюз" з поверх двомільйоновим накладом друкує рівночасно з названим угорі лондонським щоденником ту серію статтей, що їх зміст подає більшість світової преси. Заповіджено вже появу тих статтей у формі книжки в одному нюйоркському видавництві, яке заплатило авторові, Лядіслясові Фараґо, завдаток в сумі 100.000 дол. Таке величезне зацікавлення Мартіном Борманом, якого в Нюрнберзькому процесі засудили були на смерть, як одного з найбільших воєнних злочинців, і який буцімто проживає дотепер на волі, маючи 77 років.

Ця історія з Борманом ще не має авторитетного потвердження, але шум довкола його особи, як прибічника й дорадника психопатичного диктатора Німеччини у найкривавішому періоді історії Европи, характеристичний для двох мірок, стосованих супроти двох кривавих тиранів, подібних своєю анормальною психічною структурою, своєю жадобою влади, магічним впливом на оточення і кровожадними інстинктами. Адольфа Гітлера слушно проклинають, а за його співробітниками з-перед 30-ти років ще й нині ганяються, як за злочинцями. Але Йосифа Сталіна, хоч формально скасовано його культ, все ж прославляють в підручниках, як одного з найвизначніших творців совєтської потуги. І його колишні близькі співробітники, на руках яких кров мільйонів, є володарями СССР, співіснувальними партнерами Заходу. Нікіта Хрущов, який танцював гопака перед Сталіним, гатив після того черевиком у стіл в Об'єднаних Націях. Думка про Сталіна, як „доброго дядька Джо", змінилася вже дещо в американців. Але ніхто ніде й ніколи не пригадує, що кремлівські володарі, до яких їздять з відвідинами найчільніші лідери Заходу, це колишні сталінські пахолки, співвинуватці в його злочинах. Однак, напевно прийде час, коли історики добудуть наверх цю правду й поставлять на своє місце всіх злочинців.

„Взаємозближення"

Працювати і російщитися — це дві вимоги, які нині ставить Москва до підбитих народів, закріплених не тільки в колгоспах, а й в державній формації імперського типу — СССР, 50-ліття створення якого у грудні відзначають комуністи в усьому світі. Працювати до сьомого поту і зрікатися власного національного обличчя — ось у що вилились на практиці спекулятивні заяви Маркса, Леніна, Сталіна та інших комуністичних ватажків. За 50 років існування СССР російський великодержавний шовінізм зайшов так далеко, що навіть не приховується дійсного стану справ. Доктор історичних наук Ф. Горовський у „Радянській Україні" з 21 листопада без почуття сорому чи кривди, виконуючи „комуністичне завдання", писав, наприклад: „Усі нації і народності СССР добровільно обрали російську мову як спільну мову міжнаціонального спілкування", себто російську мову накинено іншим народам в СССР, як великодержавну мову. Він же не приховує того, що на базі російської мови й культури — за плянами Москви — „на ґрунті розквіту, зближення і взаємозбагачення культур соціялістичних націй відбувається розвиток єдиної радянської багатонаціональної культури. Ця культура — глибоко інтернаціональна".

Совєтські володарі і завойовники, спираючись у своїй політиці на панівний російський народ, повністю використовують державну машину для поборювання „буржуазних націоналізмів", від яких уже відбирається навіть право на рідну мову. Російська мова й культура мають розцвітати на попелищах української, білоруської, грузинської, узбецької та майже 100 інших національних мов і культур!

Москва, виступаючи на різних міжнародних форумах, зокрема в ОН, в ЮНЕСКО тощо, проти імперіялізму, шовінізму, колоніялізму, насправді провадить імперіялістичну війну проти культур поневолених націй. В СССР відбувається нечуваний ще в історії людства культурний геноцид. Це нелюдське явище є найбільш прикметним для СССР в 50-ліття його створення.

СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ В ЧІЛЕ

Події в Чіле притягають увагу американської преси та дослідників відносини у країнах Латинської Америки. Це зрозуміло і оправдано, коли взяти до уваги, що маємо тут справу з незвичайно цікавим і важливим у своїх наслідках політичним і соціяльним експериментом, що може в меншій чи більшій мірі заважити на майбутньому південноамериканських держав. Засадничо, пресові інформації з Чіле, що появляються на сторінках північноамериканської преси, приносять читачам картини незадоволення населення, економічних неполадок, насильної експропріяції великих землевласників, націоналізації чужоземних підприємств тощо. На основі всіх цих повідомлень можна зробити висновок, що Чіле котиться у прірву і що теперішній режим Сальвадоре Алленде з його виразними соціялістичними тенденціями тільки прискорює процес внутрішнього розкладу і наближає неминучу катастрофу.

30-го листопада на сторінках „Ню Йорк Таймсу" появилася цікава стаття Люїса Вольфа Ґудмана, професора соціології Єйлського університету, написана у співпраці з членами Чілійської студійної групи цього ж університету Хозе Люїсом Родріґезом, Бріяном Смитом, Ваном Уітінґом і Давидом Аптером. В цій статті маємо спробу дати дещо інакше насвітлення ситуації в Чіле, яке у значній мірі суперечить всім дотеперішнім пресовим інформаціям з цієї країни. За словами авторів статті, американська преса, інформуючи про Чіле, поробила „по суті помилкові висновки, сперті на поверховному розумінні економічної і політичної боротьби, яка ведеться в Чіле між про- і протиурядовими силами". До таких помилок в інформаціях належать твердження про те, що

а) Уряд Алленде є непопулярний;

б) Намагання уряду Алленде пхнути країну на шлях до соціялізму спричинили економічний хаос та різного роду труднощі.

Покликаючись на висліди обслідування, проведеного у вересні 1972 р. з ініціятиви опозиційного тижневика „Ерцілля" на терені великого Сантіяго, автори статті стверджують, що насправді ситуація в Чіле є інакшою, як її представляється в американській пресі. Передусім — населення обслідуваного терену на 60 відс. позитивно оцінює політику уряду Алленде, вважаючи, що політика опозиційних груп є шкідливою для Чіле. Коли б вибори відбувалися в країні тепер, то Алленде дістав би вищий відсоток голосів, як це було в 1970 році, коли він переміг 34 відсотками всіх голосуючих. Чілійське суспільство тепер дуже різко поділене, при чому вищі суспільні кляси і частина середньої кляси стоять в опозиції до Алленде, який знаходить підтримку незаможних груп і значної частини середньої кляси.

Коли йдеться про реформи, то всі вони були визначені у виборчій програмі коаліції, яку очолив Алленде, і він ці реформи тепер здійснює, відкинувши поміркований шлях, яким ішов попередній християнсько - демократичний уряд. Очевидно, Алленде не дістав у виборах більшости, але дістав нагоду штовхнути країну на шлях соціялізму, і він цю нагоду повністю використовує. У висліді цих реформ терплять заможні групи населення, які досі користувалися високим життьовим стандартом і комфортом, хоч в той самий час нижчі кляси — робітники і селяни — жили у важких умовах. Тепер ситуація у деякій мірі змінилася в їхню користь, але це викликає незадоволення вищих верств, які всякі обмеження щодо нагромаджування багатств окреслюють як наступ на демократичні свободи. Треба, однак, мати на увазі те, що, як досі, адміністрація Алленде стосувала тільки і виключно загальні засоби, впроваджуючи такі чи інші реформи, переводжуючи націоналізацію, експропріюючи тощо.

Сьогодні ще важко сказати, чим закінчиться отой політичний і економічний експеримент в Чіле. Все таки, як пише Л. В. Ґудман, важливість цього експерименту в тому, що йдеться тут про першу в Латинській Америці спробу ввести в життя програму соціялістичної демократії. Боротьба, що ведеться в Чіле, є нічим іншим, як випробуванням сил і можливостей в латиноамериканських умовах демократії як політичної форми і соціялізму як економічної системи.

Важливе тут пам'ятати про те, що не можна чілійського експерименту утотожнювати з комуністичною революцією Кастра на Кубі. Ідеться про два різні аспекти розв'язки політичних і соціяльно - економічних проблем. Неґативна реакція Кастра на ситуацію і перепроваджувані реформи в Чіле під час його там відвідин про це найкраще говорить.

м. с-й

У ПОРОЖНІЙ ЗАЛІ НА 800 МІСЦЬ

За рішенням Львівського обласного управління культури обласний фестиваль художньої самодіяльности був проведений у Червонограді, про що сповістила „Культура і Життя" з 12 листопада. Червоноград це велике шахтарське місто. У театрі на 800 місць, де відбувався перегляд, були тільки члени жюрі та кілька осіб. „Коли б усе було заплановано, то цього б ніколи не сталося", нарікає газета, кажучи, що навіть сцену довелося прибирати самим учасникам фестивалю: „Інакше, як образу багатьох людей та творчих колективів це розцінювати не можна".

В. Чапленко

„СЕРПЕНЬ ЧОТИРНАДЦЯТОГО" О. СОЛЖЕНІЦИНА

Нобелівська нагорода, присуджена О. Солженіцину за „Серпень Чотирнадцятого", автоматично привернула на Заході до цього твору загальну увагу, і його зразу перекладено на різні мови. Читачі також цим твором зацікавилися. У списку найкраще продаваних книжок журналу „Тайм" (див. з 27 листопада ц. р.) ця книжка стоїть на другому місці. Але й у цьому разі так, як це було і з твором Б. Пастернака „Доктор Живаґо", мимохіть виникає питання: за що дано цю нагороду — за певну літературну вартість цього твору чи за громадську мужність опозиційного до режиму письменника? Я не стежив спеціяльно за відгуками на цей твір критики вільного світу, чув тільки з „Голосу Америки" огляд, з якого виходить, що позитивне поцінування переважає, лише декотрі критики відзначають „штивність" (це так по-українському перекладено, либонь, англійське слово „ріджід") образів. У російськім висиланні „Голосу Америки" 21 листопада сказано про цей твір як про „величезну літературну й історичну подію". Урядові чинники в СССР, само собою розуміється, пропаґують погляд, що це політична нагорода за опозиційність до їхньої влади. Отож я й не втерпів та вирішив ознайомитися з цим твором, прочитавши його в російському оригіналі. З попередніх творів Солженіцина я читав лише „Один день у житті Івана Денисовича", який не справив на мене особливого враження, — тим я й не зацікавився його двома наступними творами — „Пістряковий корпус" та „В колі першому". А тепер, кажу, не втерпів...

Спочатку я читав його уважно, навіть із захопленням, а потім, десь насередині, почав перескакувати, зупиняючись тільки на яскравіших сторінках. Але кінцевий розділ мені знову дуже вподобався. Я думаю, що це моє читання не є вийняток, дарма що і мене, і всіх інших читачів заохочують до читання і нобелівська нагорода, і опозиційність Солженіцина до большевицького режиму. Без такої заохоти читання цього твору було б ще трудніше. А текст же не малий: 573 сторінки!

З технічного боку текст цього аморфного твору справляє чудернацьке враження: це суміш белетристики, традиційного реалізму, як сказали б „модерністи", з усякими небелетристичними матеріялами. У передньому слові від автора сказано, що в цьому творі, крім суто белетристичних сторінок, є ще а) карта Східньої Прусії, де відбувалися події, б) оглядові розділи, без участи персонажів (ці розділи додатково вияснюють загальний перебіг подій), в) монтаж друкованих матеріялів того часу, г) кіноекранні розділи... Є ще умовні знаки для позначення характеру розділів. Наприкінці деяких розділів надруковано великими літерами відповідні до їхнього змісту російські народні прислів'я. „Друковані матеріяли" — це різні заголовки та окремі вислови з російських газет за серпень 1914 р., надруковані теж усякими шрифтами... Це російське видання взагалі убоге технічно, навіть неохайне. Наприкінці тексту стоять роки: 1969-1970. Трудно сказати, що означають ці роки, може, це роки остаточного упорядкування тексту, бо написати за два роки такий великий твір труднувато. Та й сам автор у „Післямові до замежного російського видання" написав: „Загальний задум, що його розпочинає ця перша частина (на титульній сторінці замість „частина" ужито вислову „Вузол I" — В. Ч.) виник у мене 1936 р., коли я кінчав середню школу. З того часу я ніколи з ним не розлучався, розумів його як головний задум свого життя... І ось доходжу трохи чи не запізно: і власного життя, і творчого уявлення уже може не вистачити на цю двадцятирічну роботу, і сучасники тих подій вимерли майже всі, що могли (б) мене виправити, доповнити, повідомити про таке, що не записано і не зберігається. Та й на моїй батьківщині і будь-яке збирання матеріялів, приступне іншим, мені перешкоджене"... Автор нарікає на інших російських письменників, що не відбили в своїй творчості першої світової війни. І додає: „Так треба пробувати мені!" (У Солженіцина не тільки в цій „Післямові", а й у самому тексті твору не зовсім звичайна російська мова, така, як і в творі „Один день"..., з елементами південноросійської селянської мови).

За характером тексту увесь твір розпадається на дві частини (в автора такого поділу немає): невеличка початкова, на 74 стор. і решта — 500 стор. Змістового зв'язку між цими частинами майже немає, бо в творі насправді немає сюжету, як також і персонажі в обох частинах різні. Персонажі першої частини (не всі) лише епізодично і без зв'язку з подіями, описаними в другій частині, раз чи два з'являються під кінець твору.

Зміст першої частини — життя двох куркульських родин на Ставропільщині. Обидві ці родини не козацькі: одна, на прізвище Ложеніцини, „кацапська" (як пише автор), друга — Томчаки, „хахлацька". Як свідчить прізвище першої родини, тільки трохи змінене, це, мабуть, родина самого автора. Він навіть зазначає, що його дід переселився на Північний Кавказ з-під Воронежа. Для українського читача цікавіша „хахлацька" родина Томчаків. Старий Томчак хвалиться тим, що він замолоду чабанував у Таврії і, тільки переселившись на Ставропільщину, розбагатів. А багатий він був дуже. Він реґулярно платив транскавказькій залізниці для того, щоб поїзд зупинявся недалеко від його хутора. Коли почалася війна і його синові Романові загрожувала мобілізація, він підплатив у канцелярії військового начальника — і сина звільнено. Він самоупевнений, суворої вдачі і скрізь говорить по-українському (його українська мова подана в багатьох діялогах, іноколи перекручено, хоч це можуть бути вже друкарські перекручення). Ця родина дуже скидається на родину Загреб у творі Василя Мови (Лиманського) „Старе гніздо і молоді птахи". Як у тій, так і в тій родині „молоді птахи", що здобувають освіту, русифіку-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує інж. Лев Яцкевич

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ВИРОЩУВАЧ ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ

Згідно з звідомленням Конґресового Комітету для Атомової Енерґії, 75 відс. території ЗСА загрожує брак електричного струму. Ідеться про те, що запотребування на електричну енерґію зростає скоріше за її продукцію. Заміна перестарілих та маловидайних електрівень відбувається заповільно з огляду на драстичні екологічні закони. Але господиня дому, натиснувши електричний вимикач, не хоче нічого знати про енерґетичну кризу і очікує, що її піджарювач хліба чи сушильник волосся діятиме справно і задовільно.

Крім труднощів у будові нових електрівень, чорною тінню стелиться мариво повільного вичерпування природних ресурсів пального, а головно природного газу, якому у великій мірі завдячуємо незвичайно низьку ціну електричного струму. В цій трагічній, здавалося б, ситуації з'являється неждано новий, революційний вирощувач електричної енерґії, який має майже вдвоє більшу видайність, а що найважливіше, не потребує механічного погону, як звичайні електричні ґенератори.

Новий тип вирощувача електричного струму має назву магнето - газодинамічний ґенератор, або в скороченні МГД. Його дія засновується на перетворюванні теплової енерґії безпосередньо на електричну енерґію у висліді взаємодії електропровідного газу з магнетним полем. Складається він з каналу, що поступово розширюється і проходить між бігунами потужного електромагнету. Цим каналом пропливає з великою швидкістю струмінь нагрітого (до 2,600 ступенів Цельзія) зйонізованого газу, або, вживаючи модерного окреслення, плязми, яка протинає магнетні силові лінії і в якій на основі закону індукції витворюється електрорушійна сила. Для пояснення хочу подати, що йонізацією називаємо позбавлення атома його електронів.

Як бачимо, магнето - газодинамічний ґенератор являє собою і теплову машину і електричний ґенратор, в якому, однак, немає жадних оборотових чи толокових зворотних частин. Існуючі МГД ґенератори вирощують постійний струм, але розробляються вже схеми МГД ґенераторів на виробництво змінного струму шляхом обертання плязми. Найбільшою, проте, сенсацією є те, що першу практичну електрівню з МГД ґенератором збудовано минулого року в Совєтськім Союзі.

У московській „Правді" з 23 грудня 1971 р. появилася (за ТАСС'ом) п. з. „Працює електрівня майбутнього" новинка, згідно з якою в однім із районів біля Москви урухомлено першу в світі електрівню з МГД ґенератором, потужністю 25 меґаватів. Ця електрівня працює на природному газі і є частиною потужного паросилового аґреґату; її назва У-25. Видайність тієї електрівні 50 відс., а випродуковуване тепло газової плязми використовується для підгрівання пари для парових турбін, що урухомлюють конвенційні ґенератори. Згідно зі статтею Д. Томпсона п. з. „МГД — великі надії — нерозв'язані проблеми", що появилася 26 серпня ц. р. в журналі „Саєнс Нюз", МГД ґенератор є американським винаходом з 1960 р.

В 1964 р. фірма ЕФКО одержала замовлення з Департаменту Оборони в Вашинґтоні на практичну реалізацію цього ґенератора. Того ж самого року науковці по тому боці залізної заслони зорганізували міжнародну конференцію науковців, на яку приїхала також совєтська делеґація на чолі з науковцем Кириліним. В рямцях цієї конференції вони оглянули і Дослідну Ляботаторію ЕФКО в Еверетті, Масс., в якій був заінстальований перший прототип МГД ґенератора. Директор тієї Дослідної Ляборaторії Кантрович оповідає, що цей ґенератор справив на них таке велике враження, що вони лезом ножика перевіряли його, чи споруда сталева чи дерев'яна і чи їм не показують американці „потьомкінського" села.

У висліді тих відвідин впродовж шістьох років збудовано в Совєтськім Союзі першу в світі електрівню з магнетодинамічним ґенератором коштом 150 мільйонів долярів. Америка втратила 70 більйонів долярів на війну у В'єтнамі, але не спромоглася досі, не зважаючи на загрозу енерґетичної кризи, збудувати хоч би одну електрівню з новим революційним ґенератором. Повторюється, як бачимо, до деякої міри історія зі „Спутніком".

Люба Галібей

ДО ПРОБЛЕМИ ДВОМОВНОСТИ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ

(2)

Проблемі двомовности дуже багато часу і праці присвятив Джошуа А. Фішман, професор Єшіва університету в Ню Йорку. Тут треба підкреслити, що з проф. Фішманом тісно співпрацював наш визначний науковець проф. Наґірний і деякі їхні праці та студії є спільними.

Цікаві завваги проф. Фішмана в доповіді, виголошеній, а опісля надрукованій на Конференції для Вчителів Двомовних Дітей, яка відбулася в червні 1964 р. при Тексаському університеті. Ця стаття під заголовком „Стан і вигляди двомовності у ЗСА" появилася в американському журналі модерних мов за березень і квітень 1965 р., а опісля була передрукована в брошурі „Двомовність і двомовна дитина — симпозіюм".

Фішман стверджує, що в 1960 р. для 11% всього американського населення матірною мовою була не-англійська, а якась европейська мова. Тобто приблизно 19 мільйонів населення вживало не-англійську, а европейську мову. До цього числа Фішман не включив інших мов, наприклад, ескімоської, гавайської, мови індіян і ін. Не-англомовний світ в Америці Фішман поділяє на дві головні групи: 1) світ загальновизнаних чужих мов, до яких належать французька, еспанська, німецька мови, і ці мови мають своє місце в гайскулах і коледжах — це мови високого престижу, колоніяльні мови; 2) світ невизнаних і не підтримуваних чужих мов — низького престижу мов, як жидівська, мадярська і українська мови.

Багато цитувати чи дискутувати Фішмана не буду хоч би тому, що він часто пророкує англофікацію всіх етнічних чи національних груп в Америці. Він стверджує, однак, що такий процес англофікації української групи є сповільнений через „символічно вироблену етнічність чи національність, льояльність для мови й задержання релігійної окремішности". Недавно проф. Фішман висловлював думки, що вигляди на вдержання двомовности в Америці дещо змінилися. Загальне наставлення до двомовної людини є вже дещо інше, ніж було колись. На двомовну людину дивляться тепер, як на обдаровану спеціяльним талантом. Володіння другою мовою стало цінною прикметою, корисною для окремої людини, а тим самим і для держави. В зв'язку з цим проведено цілий ряд студій, присвячених проблемі уможливлення і забезпечення розвитку двомовности. Одною із таких спроб є створення т. зв. „Де Ленґвіч Ресорсес Проджект", ціллю якого є піддержування і заохочення плекати мови. Фішман заохочує піддержувати і культивувати двомовність в Америці. Це потрібне для культурного плюралізму Америки, який є тісно пов'язаний із культурною двомовністю. Двомовність етнічних груп Америки мусить випливати із патріотизму до Америки і із свобідної волі у сферах родинного життя американських етнічних груп. Він пропаґує культурну двомовність, яка не виключає і не занедбує англійську мову, не усуває її з ужитку як загальноамериканську спільну і підставову мову уряду, культури і навчання.

Подібно і ми українці, коли пропаґуємо двомовність і вивчення української мови, то зовсім не маємо на думці занедбування англійської мови. Двомовність означає вивчення двох мов в цілях кращого пізнання кожної із двох культур: американської і української. У своєму висновку Фішман стверджує, що, на жаль, в Америці, коли йдеться про етнічні питання, то реакція навіть „мудрих людей" наскрізь дитяча. Вона відзначається запереченням, відкиненням і переслідуванням (здавлюванням). Однак, щораз частіше чуємо іншого роду голоси американських учених, як, наприклад, Роберт Ремінґ, Брус Ґардер і т. п. Зокрема Ремінґ твердить: „Тавро, що довший час тяжіло в нашій країні на дітях, які в дитинстві вивчали, крім англійської, іншу мову, має добрі вигляди стати ознакою індивідуальної вищости". А Брус Ґардер, член уряду шкільництва у Вашинґтоні, кидає такі слова заохочення до студій не-американських мов: „Оцінюючи знання чужих мов, як національно-державне багатство, намагання поодиноких етнічних груп плекати свої мови повинно бути сильно заохочуване, піддержуване і координоване де лише можливо в публічних школах".

Фішер: „В Америці всі етнічні групи, які цього бажають, повинні бути заохочувані так морально, як і матеріяльно, до плекання мовних і культурних окремішностей (дістінктівенес) у рамцях загальноамериканської спільноти. Одначе, плекання мови може бути корисне лише тоді, коли воно буде виразно признане і схвалене загалом американського суспільства. Ідея „мелтінґ пот" не оправдала себе, виявилась нереальною. Сама ж структура американського суспільства все ще таки має виразні сліди різнонаціональних походжень. Ці національні різниці впливають на характер і стан поодиноких груп незалежно від того, чи ці люди свіжоприбулі, чи нащадки кількох народжених вже тут поколінь".

Професор Тексаського університету Теодор Андерсон гостро критикує занедбання двомовних дітей в Америці. Він уважає за „великий гріх", що навчання мови впроваджується як обов'язковий предмет щойно в гайскулах. У віці 14-ти і 15-ти років дитина вже найменше сприйнятлива на таке навчання.

Багато є причин до того, чому дитину треба вчити другої мови змалку, вже від 3-го, 4-го, 5-го року життя. У звіті ЮНЕСКО Інституту для шкільництва, що появився 1963 р. в Гамбурґу, розглядається в подробицях підставові моменти успіхів навчання мов у ранньому віці. До таких моментів належить психологічний, неврологічний, соціологічний, політичний та економічний.

Я в цілості погоджуюся з проф. Андерсоном, який твердить, що найкращим часом початку навчання другої мови є передшкілля і дитячий садок. В цьому віці дитина найбільш чуттєва і найлегше сприймає не одну, а кілька мов із оточення. Очевидно, ідеться тут про усну, а не писану мову.

Не менше цікаві завваги професора Тексаського Вестерн Коледжу Честер С. Крістіяна мол. у відношенні до проблеми двомовної дитини. Його праця, видана друком у 1964 р., має наголовок „Окультурення двомовної дитини". Під процесом окультурення автор розуміє „взаємний вплив культур", що зустрічаються або мають контакт. На його думку, процес окультурення, що його дитина переходить протягом шести років свого дитинства, найважливіший, бо залишає незатертий вплив на все майбутнє життя людини. Можна без перебільшення твердити, каже проф. Крістіян, що якраз завдяки цьому процесові дитина стає людиною. Бож ніхто не стає людиною (особою) без того, щоб стати якраз такого роду особою. А ще якою особою хтось став і як сприймає, залежить від слів, яких уживає і від значення, яких надала цим словам його культура.

Ми часто хочемо забути про те, що людина, народжена в даній культурі й мові, стає невідлучною частиною цієї мови й культури (а ця мова й культура є передумовою екзистенції даної людини). Якщо заберемо цю культуру й мову, то людина вже не буде тією самою, а стане іншою. Часом буває й таке, що людина намагається сама затримати або позбутися вродженої приналежности до даної культури. Проф. Крістіян остерігає, що осягнути таке річ не легка.

І навіть, коли людина соромиться і ненавидить дану культуру, то все ж таки сліди цієї культури залишаться з цією людиною до кінця її життя. Проф. Крістіян каже,

(Закінчення на стор. 3-ій)

НАГЛА І НЕВІДКЛАДНА СПРАВА — УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ! НА ВСТАНОВЛЕННЯ ТРЬОХ КАТЕДР ПОТРІБНО $1,800,000.00; ДОСІ ВПЛИНУЛО — $1,458,957.00 ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ $341,043.00

Ярослава Геруляк

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В НЮ ЙОРКУ

Союз Українок Америки робить заходи, щоб етнографічну збірку, що знаходиться у приміщенні Українського Інституту Америки від 1967 р. поставити нарівні музею. Для цього потрібна моральна і матеріяльна піддержка громадянства. Дотепер матеріяльну допомогу давало виключно членство СУА. Останньо СУА одержав стейтову дотацію від Мистецької Ради Нюйоркського стейту. Ця дотація частинно покрила видатки, зв'язані з упорядкуванням і консервацією експонатів. Про це була вже вістка в „Свободі" з 6 жовтня ц. р. Та це не вистачає.

Група визначних українських діячів, розуміючи велику потребу створення Українського Культурно - Мистецького Центру в Ню Йорку, зорганізувалася в Т-во Приятелів Музею. У першу чергу це Т-во виготовило звернення до українського громадянства, текст якого відчитано під час XI Конґресу УККА на сесії для Культури і Мистецтва. Це звернення дало підстави до виготовлення відповідних резолюцій, які включено в загальні резолюції XI Конґресу УККА.

З огляду на те, що Українському Музеєві потрібні зв'язки з визначними людьми з американського світу, товариство звернулося до сенаторів Джекоба Джевітса і Джеймса Баклі та до мейора міста Ню Йорку Джана Ліндзі з проханням стати почесними членами Українського Музею. Вони, подякувавши за увагу, радо погодилися на ту пропозицію.

Т-во Прихильників Музею плянує збільшити коло приятелів серед української громади і чужинців і в тій цілі поведе дальшу акцію.

У зверненні Т-ва Прихильників Українського музею м. ін. сказано:

ІЗ ЗАКЛИКУ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Українська культура сьогодні стоїть перед загрозою знищення. В Україні уряд застосовує політику плянового знищення культурного надбання нашого народу. Палення бібліотек, руйнування архівів і будинків, ув'язнювання поетів, це лише найбільш наглядні прояви цієї політики.

Але стан української культури в Америці також не цілком задовільний. Українська спільнота нашої країни поселення не має фінансово забезпеченої професійної установи, яка була б спроможна зберігати і плекати наші культурні надбання, інформувати відвідувачів, а рівночасно і спростовувати викривлення нашої культури в чужинецьких публікаціях.

З повищого виходить ясно, що існує пекуча потреба повноцінної авторитетної установи на професійному й акредитованому рівні для виповнювання цього завдання.

Такою установою може й повинен бути Український Музей у приміщенні Українського Інституту Америки при 2 Іст 79-ій вул. в Ню Йорку, започаткований на базі унікальної колекції Союзу Українок Америки.

Цього року Український Музей одержав субвенцію від Мистецької Ради Ню Йоркського стейту, фонди якої рекомендує губернатор Рокефеллер. Цю фінансову допомогу Український Музей використав для реорганізації Музею, згідно з вимогами і стандартами, установленими міжнародним музейництвом. Оту відповідальну роботу переводить етнограф Оксана Грабович.

Тут існує нагода вивести українську культуру на світову, рівноправну арену. Причини до цього є наступні: 1. Дім Українського Інституту Америки має винятково догідне місце, в самому центрі нюйоркської музейної дільниці, поблизу музеїв світової слави і Метрополітального (дослівно по другій стороні вулиці), Гуґенгайма і колекції Фріка; 2. Сам будинок Українського Інституту Америки це історична пам'ятка міста Ню Йорку, — один із останніх зразків раннього французького ренесансового стилю, що був популярним під кінець 19-го століття; 3. Від самого початку свого існування Український Інститут Америки визначив, як свою ціль, підтримку української культури в Америці.

Український Музей буде відкритий для відвідувачів як тільки закінчиться ремонт в будинку Інституту. Крім виставок, плянується едукаційні програми для дорослих і молоді, публікації музейного характеру (у співпраці з іншими центрами української науки, наприклад, Гарвардом), створення інформаційного центру як для чужинецької, так і української публіки.

Справа Українського Музею в Ню Йорку потребує Вашої моральної підтримки.

За Ініціятивний Комітет:

Ізидора Борисова, Богдан Бойчук, Йосип Гірняк, Яків Гніздовський, Г р и горій Грабович, Олімпія Добровольська, Оксана Драй-Хмара - Ашер, Богдан Кравців, Лідія Крушельницька, Оксана Мяковська - Радиш, проф. Омелян Пріцак, Юрій Соловій, д-р Ігор Соневицький, проф. Юрій Шевельов, Петро Холодний

Заклик цей підписало 40 делегатів на Конґресі УККА.

КОРОТКІ ВІСТКИ

УРЯДОВА КОМІСІЯ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ у Вашингтоні сповістила, що науковцям вдалося нарешті значно ефективніше контролювати фузію чи швидкий розпад атомів — головну силу у водневій бомбі. Така контроля відкриває великі можливості для використання велетенської атомової енергії в мирних цілях. Досліди тривали декілька років у Прінстонській лябораторії над так зв. плязмою. Треба сподіватися значно ширшого застосування атомової енергії для виробництва електроструму тощо.

КОМІСІЯ ЦІН ДАЛА ДОЗВІЛ КОМПАНІЇ Дженерал Моторс підвищити ціни на особові і вантажні авта випуску 1973 року на 54 доляри, а компанії Форд Моторс — на 62 доляри. Компанія Форда прохала про дозвіл підвищити ціни на авта до 91 доляра, але названа Комісія не погодилася.

СЕКРЕТАР ВНУТРІШНІХ СПРАВ РОДЖЕРС МОРТОН звільних трьох відповідальних працівників у Бюрі для індіянських справ, як цього й добивалися невдоволені тими урядовцями репрезентанти індіян. Таким чином Р.

ФІНАНСОВА КОМІСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРИЙНЯЛА більшістю 67 голосів проти 30 при 32-ох, що стрималися, внесок Америки, щоб членський внесок до ОН становив найвище 25% бюджету ОН. Дотепер ЗСА платили 31.5 відс., коли тим часом СССР платив тільки 14.8 відсотків. В минулому році ЗСА вплатили взагалі до каси ОН з дотаціями на різні автономні агенції ОН разом 36,-312.000 дол., а Совєти завинили ще 25,094.000 дол. Однак, після того переголосування амбасадор СССР Яков Малік склав гнівну заяву, що Америка така багата, що повинна вплачувати до ОН радше 100 мільйонів дол., а не менше, як платила. Однак два внески СССР перепали.

В АВСТРАЛІЇ ПРОГРАЛА керівна Ліберальна, насправді Консервативна партія і виграла соціялістична Партія Праці. Внаслідку новим прем'єром стане Гаф Вітґем на місце прем'єра Вілліяма МекМегона. Новий уряд розпоряджитиме у 125-тичленному парляменті більшістю коло 12 мандатів.

ЕВРОПЕЙСЬКА РАДА ЛЮДСЬКИХ ПРАВ РІШИЛА зголосити до 17-членної Комісії европейських міністрів внесок на прийняття міжнародної конвенції, яка облегшила б працю журналістам, пресовим фотографам і радіотелевізійним технікам.

Листопадове святкування в Маямі

Заходами Центрального Комітету українських організацій у Маямі Відділу УККА, 19 листопада ц. р. відбулося свято в 54-ті роковини Листопадового Зриву і 30-ті роковини створення УПА.

Микола Ракуц — голова Центрального Комітету, Відділ УККА, відкрив свято, привітавши Преосвященного Владику Ореста, чотирьох священиків обох обрядів, як і численну публіку. Програма почалася піднесенням прапорів і дефілядою українських ветеранів під командою сотн. Василя Подобинського. Пластун Петро Гнатюк на тлі декорацій, виконаних інж. Богданом Негавичем, відіграв на трубці військовий апель. Богдан Сперкач на фортепіяні виконав американський гимн. Реферат українською мовою виголосив Б. Неганів, а англійською — студент Зенон Осташ. Деклямувала пластунка Наталка Гнатюк, а соль на акордіоні відіграв ученик „Рідної Школи" — М. Угляр.

Другу частину програми хор „Рідної Школи" під керівництвом директора В. Каліцінського відспівав три пісні. Виступали учні з деклямаціями: З. Сперкач, Марійка Пацай. Танцювальна група при Українсько-Американському Клюбі, в Маямі під керівництвом інструкторів — Катерини Годівської і Тараса Максимовича, виконали кілька танків.

Гимном „Ще не вмерла" закінчено свято.

Переведено збірку на українських інвалідів, яка принесла 122 дол. і 50 центів.

Н. Мудрейко

ДО ПРОБЛЕМИ ДВОМОВНОСТИ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

що це — особиста трагедія, і багато доказів є на те, що це — соціяльна трагедія, коли зріла людина відрікається і погорджує мовою і культурою свого дитинства. В студії над соціологічним розвитком дитини, переведеній Боссардом і Боллом (1960), маємо приклади, коли діти уникають зустрічі із батьками в присутності інших тому, що батьки не говорять до них по-англійськи. Боссард і Болл твердять, що „дитина ,яка відкидає мову батьків ,відкидає батьків, що говорять цією мовою".

Якщо йдеться про відношення англійської мови або мови більшости до якоїнебудь мови етнічної меншости, то проф. Крістіян твердить, що іґнорування культурних окремішностей або намагання силою відкинути мови меншостей ніколи не впливає корисно на розвиток так особистого ,як і соціяльного потенціялу двомовної дитини.

Досліджуючи наведені вище проблеми двомовности, я прийшла до висновків, які хочеться на кінці ще раз підкреслити. Вживання української мови не перешкоджає дітям в англомовній школі, хоч деяким, що взагалі не знають англійської мови, тяжко приходиться осягнути стандартні вимоги протягом перших 4-ох років.

Почавши від 5-ої кляси, труднощі з англійською мовою в української дитини заникають. У вищих клясах народної школи, а потім у гайскулах і коледжах діти із знанням двох чи більшого числа мов осягають кращі успіхи в науці, як одномовні діти. Особи із знанням двох або більшого числа мов мають ширший діяпазон культури і єціннішими одиницями своєї етнічної і державної спільноти.

Навчання другої мови у дитини повинно починатися приблизно з 3-м роком життя.

Брак знання української мови у одиниць нашої етнічної групи відбивається неґативно на цілому житті даної одиниці.

(Кінець).

СУК „Провидіння" відзначив...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

їнської громади в Америці та українського народу виголосив Владика Митрополит Амврозій. Промовець згадав про передбачливість основоположника „Провидіння" Кир Сотера Ортинського ,який створив мирянську установу для співпраці з Церквою і тепер подібну постанову про участь мирян у церковному житті виніс останній Синод УК-Церкви. До офіціяльної частини ювілейного бенкету належало також вручення провидінських грамот заслуги для всіх Владик та членам Головного Уряду „Провидіння". Господар бенкету о. д-р Бердар представив репрезентантів багатьох центральних установ, преси та деяких гостей. Український Народний Союз репрезентували згаданий вже головний предсідник Йосип Лисогір, який виголосив привітання, заступник головного предсідника проф. Іван Телюк, заступниця головного предсідника п-і Марія Душник, заступник головного предсідника і рекордовий секретар Володимир Сохан, головний касир мґр Уляна Дячук та головний контролер д-р Іван Скальчук. Також інші Братські Союзи, крім згаданих головних предсідників, репрезентували інші члени Головних Урядів.

У мистецькій частині цього ювілейного бенкету виступав чоловічий хор „Прометей" під проводом молодого дириґента Михайла Длябоги при фортепіяновому супроводі пані Ірини Чуми та з виступами солістів З. Чорнобіля і Б. Сілецького, виконавши блискуче Л. Бетговена „Тобі Всевишній", О. Кошиця „Та болять ручки" і „Огні горять" та два наддатки.

Бенкет закінчено молитвою.

Для відзначення 60-річчя „Провидіння" вже досі відбувся цілий ряд ювілейних імпрез в інших громадах.

Прозірки з України в Денвері

Місцевий Відділ ОЧУСУ тут влаштував 18 листопада ц. р. увечорі висвітлення прозірок з подорожі по Україні. Висвітлювала Барбара Завадович, дружина інж. Олега Завадовича. Вона уроджена американка, закінчила університет в Ґріллі, математичний факультет і в скорому часі по одруженні вивчила українську мову. Самотужки опанувала гру на бандурі і виступає вона на імпрезах, грає на бадурі і співає. Це єдина особа в Денвері, що грає на бадурі. Двоє дітей п-ва Завадовичів — Марко і Наталочка ходять до Рідної Школи і вдома до батьків говорять тільки по-українськи. На початку вечора п-і Завадович поділилася з присутніми враженнями з подорожі, а опісля висвітлила понад 300 кольорових прозірок зі: Львова, Києва, Канева, Ужгороду, Рівного і Ялти. Із усіх світлин видно, що їх знімала особа, яка зацікавлена мистецтвом і що вміє відчути красу природи: Дніпро з різних місць, луки повні квітів, кущі калини і т. п. Численні знімки церков, їх нутра як і фраґменти будови, з Печерської Лаври, Св. Софії, Рівного. Пам'ятник і музей Тараса Шевченка в Каневі, прекрасні образи-копії в музеї, що їх оригінали є в „Державному" Національному Музеї в Києві. Повно живих квітів у стіп пам'ятника поета. Пам'ятник Богдана Хмельницького в Києві і Лесі Українки в Криму.

У музеях: вбрання, вишивки, тканини, посуд, кераміка і подібне все мов живе на екрані. В Закарпатському Музеї в Ужгороді є площа, де зібрано около 30 різної будови і стилю домів-хат, враз з обстановкою в середині, з меблями, постіллю, вкритою веретами, подушки, посуд, тканини, а біля ліжок дитячі колиски - ліжечка. Вся обстанова така, як була уживана в даній місцевості. До тих хат можна було в середину заходити і оглядати, ориґінальні печі, одяги і подібне.

Біля Львова є подібна площа і музей, ще не зовсім викінчений, де будуть подібні будівлі, перевезені з різних місцевостей, як також дерев'яні церкви, вітряки і т. п. Присутніх на вечорі було понад 50 осіб дорослих, як також всі діти з „Рідної Школи", що існує в Денвері сім років. Чудові прозірки перенесли душею в рідні сторони і дали багато цікавого матеріялу до спогадів і передумання. Це був вдалий і на висококультурному рівні показ, тому глядачі дякували п-і Б. Завадович і не щадили їй оплесків. Вечір закінчено за часм і солодким.

Стефанія Левченко

30.000 ДОЛЯРІВ НА ПРАЦЮ КУК

Вінніпеґ. — Бюджет найвищої української політичної і культурної репрезентації в Канаді — Комітету Українців Канади, визначено на 1972-73-ий рік в 30 000 дол. Збірка Національної Вкладки розпочалася у вересні й триватиме до кінця січня 1973 року. Ці фонди необхідні для видатків на сталі консультації та зв'язки з федеральними властями й установами, як Державні Архіви, Музей, Національна Бібліотека, на спонзорування конференцій і семінарів ,організування українських мистецьких конкурсів та, як сказано в „Бюлетені КУК" з вересня, ,,для допомоги в підготовці й публікації шкільних підручників, памфлетів і ін. матеріялів про українську культуру", для виступів в обороні українців в Україні.

Плянують реставрацію „Золотих воріт" у Києві

Київ. — За поширеними тут інформаціями урядові чинники УССР заплянували повну реставрацію відомих „Золотих воріт", рештки яких збереглися по сьогоднішній час. Як відомо „Золоті ворота" були зруйновані в часі татарської інвазії в 1240 р. Руїни воріт були відкопані під кінець XIX ст. і з того часу стали місцем відвідин туристів. Совєтські чинники досі не присвячували уваги справі відновлення цієї видатної історичної пам'ятки українського минулого і щойно тепер покликано до життя спеціяльний комітет під керівництвом археолога С. Висоцького, який займається розплянуванням і переведенням комплексної реставрації „Золотих воріт". За наміченим пляном, йдеться про створення т. зв. відкритого музею. Реставраційні роботи триватимуть яких п'ять років.

На цю тему появилися інформації також і в західній пресі. В репортажі із Москви Д. Мурарки, опублікованому в „Лондон Обсервер" і передрукованому в американських газетах (напр. „Чікаґо Сан-Таймс" з 28 листопада) пишеться, однак, про Київ як „столицю російської імперії".

Рокефеллер за охорону джерел інформації

Сиракюзи. — Серед невеликого числа високопоставлених осіб у федеральній та стейтових адміністраціях, які підтримують думку про конечність законодавства, яке охороняло б джерела пресової інформації, найшовся також губернатор Рокефеллер, який у своєму виступі на обіді Антидефамаційної Ліги в честь С. Роджерса, видавця сиракюзьких періодиків „Геральд-Джорнал", „Пост-Стандард" та „Сандей Геральд - Амерікан", заявився за те, щоб джерела пресової інформації були хоронені законом. За словами Рокефеллера, „свобода преси є основною засадою, на якій побудована ця нація". Якщо працівники преси не матимуть змоги охоронити джерел своєї інформації, преса не сповнить своєї функції об'єктивного і вірного інформатора про відносини у країні. Таке становище губернатора Рокефеллера різко розходиться зі становищем президента Ніксона. Республіканська адміністрація фактично відкрила це питання в той час, коли Департамент Справедливости зажадав свідчень перед лавою присяглих від Ірля Калдвела, репортера „Ню Йорк Таймс-у", який відмовився дати такі свідчення, відкликаючись на засаду про хорону конфіденційних інформацій.

В пам'ять трагічно погибшого в 1944 році нашого Дорогого СИНА

Олександра Шарка

бувшого асистента і докторанта у Бл. Професора славістики Д-ра Кошмідера, зложили ми дня 27-го листопада 1972 року пожертву 1,000.00 долярів на ФКУ при Університеті у Гарварді.

ЕВГЕНІЯ і ПЕТРО ШАРКО
пам'ятаючі родичі

СТАНИЦЯ БРАТСТВА 1-ої ДИВІЗІЇ УНА в НЮ ЙОРКУ ділиться сумною вісткою про смерть заслуженого Члена Братства

Д-ра БОГДАНА Я. ЛЕВИЦЬКОГО

кол. старшини 1 Дивізії УНА, відомого громадського та політичного діяча, кол. політичного в'язня Берези Картузької, який помер ненадійно 3-го грудня 1972 р.

ПАНАХИДИ будуть відправлені в похоронному заведенні П. Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку в понеділок 4-го, вівторок 5-го і в середу 6-го грудня о год. 7:30 веч.

ПОХОРОН відбудеться в четвер 7-го грудня о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви св. Юра, а відтак на Український Православний Цвинтар в Бавнд Бруку, Н.Дж.

Дружині, доньці, синові, внукам та всій дальшій Родині висловлюємо найглибші співчуття.

УПРАВА СТАНИЦІ.

Ділимося сумною вісткою з Родиною тут і в Україні, Приятелями і Знайомими, що в четвер, 30-го листопада 1972 року, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, упокоївся в Бозі наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО, ДІДУНЬО і ШВАҐЕР

бл. п.

о. ЮЛІЯН КОЧЕРЖУК

на 84-му році життя та 57-му році священства, парох і душпастир в Україні і на еміґрації, кол. капелян Української Армії.

ПАНАХИДА в суботу, 2-го грудня ц. р. о год. 8-ій вечора в похоронному заведенні Литвина в Ірвінґтоні, Н. Дж., СВЯЩЕНИЧИЙ ПАРАСТАС у неділю, 3-го грудня, о год. 8-ій вечора в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

ПОХОРОН в понеділок, 4-го грудня 1972 р. о год. 9:30 рано з церкви св. Івана Хрестителя на кладовище Gate of Haven у Вивані, Н. Дж.

Про молитви просять у глибокому смутку:

СОФІЯ — дружина
МАРІЯ ГРИНЕВИЧ — донька та внук СТЕПАН
ІРЕНА ГАРІС — донька з мужем д-ром ЗОЛЬТАНОМ та внуки: СТЕПАН, АНДРІЙ і ГРИГОРІЙ
РОМАН — син з дружиною ІРЕНОЮ та внучка МАРІЯ
ГАЛИНА — братова
та близька і дальша Родина в ЗСА, в Україні і Польщі

Листопадове число „Веселки" розсилається передплатникам

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Дівчинка в гумовому плащі на дощі й вітрі, який вириває парасольку — такий малюнок Юрія Козака до осіннього числа „Веселки" прикрашує обкладинку цього дитячого журналу, що його вже 19-й рік видає УНСоюз для дітей. „Веселку" редагує колегія, ціна річної передплати для членів УНСоюзу 4 дол. річно, у роздрібній продажі — 50 центів від числа. Крім звичайних матеріялів на продовження, як „Гоца-Драла", „Богдан, січовий стрілець", „Зайчик-побігайчик", у цім числі чимало уваги присвячено пам'яті недавно померлого редактора і письменника Данила Чайковського — О. Данського, поміщено некролог і фото та його оповідання для дітей „Стрілець Ладек зголошується до служби", про Листопадовий Зрив у Львові. Поміщено також розповідь про Дніпрові пороги В. Мацькова, вірш О. Олеся — „Князь Святослав", „У 100-ліття народин Богдана Лепкого" В. Мацькова та уривок з оповідання Б. Лепкого „Пісня пташків на волі", надруковані вірші Романа Завадовича, Катерини Перелісної, Бабая, а в „Кутку юних авторів" Лесі Галів. У розділі „Що читати" обговорено нову поему Ганни Черінь, дотепно написані „Пригоди української книжки" з ілюстраціями Юрія Сластьона. Хрестиківки й загадки доповнюють це осіннє число „Веселки".

„СЕРПЕНЬ ЧОТИРНАДЦЯТОГО" О. СОЛЖЕНІЦИНА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ються, соромляться мови своїх батьків.

Виразних зв'язків між цими двома родинами в творі Солженіцина немає, може, з огляду на сюжетну незакінченість цієї частини твору, можливо, що родина Томчаків — це родина матері Солженіцина, оскільки я маю неперевірені дані, що його мати була українка. Звідси, може, походять і його симпатії до українців, виявлені ще в творі „Один день".

Події другої частини твору відбуваються на фронті у Східній Прусії на початку війни 1914 р. Зміст цієї частини — це, можна сказати, фронтова хроніка у белетристичній, ба навіть у діялогічній формі. Це безкраї розмови усяких військовиків, переважно старшин, що з'являються епізодично і зникають, щоб десь випадково появитися. Їх дуже багато, цих персонажів, усе це історичні постаті, задокументовані в історії розгрому російської армії у Східній Прусії. Деякі з них, зокрема головнокомандувач армії ген. Самсонов, написані під впливом героїв Лева Толстого з „Війни і миру". Взагалі Солженіцин виразно наслідує цей твір Л. Толстого, в одному місці навіть цитує висловлення Толстого про те, що „воєнна справа все одно йде незалежно, так, як мусить іти, не збігаючись, із тим, що придумують люди". Це вичитав ген. Рождественський у романі Толстого, і він сам себе порівнював з Кутузовим. У Солженіцина майже немає батальних картин, про такі чи такі збройні сутички читач довідується з діялогів. Із тих же таки діялогів читач довідується про цілковите безладдя в російській армії, про нескоординованість наказів окремих командирів, про брак постачання тощо.

Але читати це все, кажу, важкувато, бо всі ті розмови одноманітні, хоч, як я про це скажу далі, й добре побудовані. Можливо, що й автор, відчуваючи цю одноманітність, перериває її отими „кінокадрами", „оглядовими статтями" та заголовками з тодішніх газет, що фактично заличковували сумний стан на фронті. Ось деякі з тих заголовків: „Повстань же, великий російський народе!", „Геть з руками від Святої Русі!", „Подвиг дінського козака Кузьми Крючкова", „Уся батьківщина згуртувалася навколо свого Царя в почутті любови", „Бог, Цар і нарід", „Русскіє" завжди били „прусских"...

Солженіцин показує ростовських (над Доном) жидів, як вони молилися в своїй синагозі за перемогу „російської зброї", співали „Боже, царя охороняй"...

Він же з гіркістю констатує, що вся російська інтелігенція була проти влади, була пораженцька. З усього контексту видно, що він (сам Солженіцин) щирий російський патріот, але він картає свій нарід, „не любить" його „з великої любови" так, як „не любив" своєї „Руси" Іван Франко.

Те, що сказав Солженіцин про розгром царських російських армій біля Мазурських озер у Східній Прусії, можна було б ще з більшим правом сказати про розгром сталінських армій на початку другої світової війни. Тож зрозуміло, чому цей твір не подобається теперішнім „царям", що сидять у Кремлі. А ці ж „нові царі" не допускають тепер критичних поцінувань армій навіть давніх російських царів!

Сила Солженіцина як письменника у великій правдивості його писання, у, сказати б, жорстокому історичному реалізмі, що не допускає ніякого фальшу. А показувати таку правду без літературних здібностей не можна. І в Солженіцина такий хист є. Він великий майстер мистецьких деталів, без яких літературних творів не буває. Я вже відзначав його вміння будувати діялоги. А це разом і дало йому змогу намалювати індивідуально окреслені, живі, „з тілом і кров'ю" образи людей, хоч би то були й свідомо намальовані пасивні натури типу Кутузова. Ні, його людські образи не „штивні"! А як він яскраво показав царевого дядька Миколая Миколайовича! Це був карикатурний дід, в руках якого були мільйонові армії! Але якщо правда, що без мистецьких деталів немає літературного твору, так не меншою правдою є й те, що літературний твір — це не тільки мистецькі деталі, особливо як це більший розміром твір. У такому творі, як оцей, мусить бути сюжет. А цього останнього в творі „Серпень Чотирнадцятого" немає. Тим то це не повноцінний літературний твір. А нагорода за нього, на мою думку, — це таки переважно політична нагорода. Хто думає інакше, хай про це скаже.

Готується польська міжпартійна консолідація

Лондон. — Тут відбулося 17 листопада засідання т. зв. Тимчасової комісії для переходового етапу, на якому розглянено заяву польського екзильного президента С. Островського в справі постанови Комісії щодо передумов польської міжпартійної консолідації в системі польського екзильного уряду. Президент Островський заявив, що він визнає за „поправні, безсторонні і правильні", схвалені на нараді 15 вересня засади польського міжпартійного порозуміння. Ці засади мають бути покладені в основу творення „спільного політичного осередку польської еміграції", а визначені завдання такого об'єднання „головною ціллю польського народу, позбавленого можливості вільно висловити свою волю". На цьому засіданні президент Островський підтвердив, що він має в пляні оставитися при керівництві польського екзильного уряду на час новної каденції, тобто повних сім років від дня вибору, або до того часу, коли Польща „здобуде незалежність", якщо це станеться раніше найближчих сім років.

50-ліття подружжя М. і Л. Бориськевичів у Детройті

М. і Л. Борискевичі

Детройт.—23 вересня ц. р. тут, у залі православної парафії, батькам — Мафтієві і Людвиці Борискевичам 50-літній ювілей їхнього подружжя влаштували син Володимир і його дружина Ольга. З усіх закутин Америки і Канади з'їхалися їхні рідні, односельчани і приятелі, коло 300 осіб.

Ювілейну пару вітали коровaєм і сіллю їхня найближча родина і п-во Остапчуки з Гамільтону. Відтак усі перейшли до почесного столу.

Відкрив ювілейну гостину син п-ва Бориськевичів, Володимир. Він попросив о. прот. М. Литваківського поблагословити страви і провести молитву. Відтак о. прот. М. Литвакiвський звернувся з побажанням до Ювілятів і разом всі відспівали многолітствіє.

Опісля син ювілятів відчитав телеграми з побажаннями від президента Ніксона, від Архиєпископа УПЦеркви Мстислава, від сенатора Гріффіна з Мичигену, від друга Ювілятів Володимира Гірняка з Віндзору. Наприкінці висловив побажання батькам їхній син Володимир. Присутні відзначили активну участь ювілятів в житті УНСоюзу.

З нагоди ювілею промовляли: В. Дідик з рамени УНСоюзу, п. Мудрий з Віндзору, 82-річна Анна Дрогомирецька з Віндзору, (колись присутня на вінчанні Ювілятів), С. Білий з рамени ОДВУ, який склав Ювілятам подарунок і побажав їм дожити до 75-літнього Ювілею.

Із заключним словом подяки — своїй рідні, приятелям, односельчанам і організаціям — УНСоюзові, УЗХ й іншим виступали Ювілят і його дружина.

Н. Н.

У Харкові проклали перших 10 кілометрів підземної залізниці

Київ. — Перші 10 кілометрів підземних тунелів проклали будівельники підземної залізниці — „метро", у Харкові. „Радянська Україна" з 21 листопада подавала, що праця під землею у Харкові дуже складна, бо місто розташоване на пливких ґрунтах-повзунах і земля занадто вогка. На прокладення лише 80 метрів тунелю затратили цілий місяць. В повідомленні названо кілька станцій-зупинок майбутнього „сабвею": „Комунальний ринок", „Стадіон", „Турбінний завод", „Вулиця Свердлова", „Завод імени Малишева" — жадної, пов'язаної з Україною, назви. Дальше прокладання тунелів має йти швидше, бо „закладатимуть готові залізнобетонові секції тунелю". Перші поїзди під землею, „голубі експреси", мали б піти між кількома ближчими станціями до 23 серпня 75 року — „до 32-х роковин визволення Харкова від німецько-фашистських загарбників".

Закінчується атомове „перпетуум мобіле"

Детройт. — Ще кілька років тому деяким науковим атомовикам і знавцям ядерної енергії здавалося, що вони нарешті винайшли „перпетуум мобіле" — машину, яка буде вічно рухатися з допомогою енергії, яку вона сама й продукує. Таким чудом вважався перший і невідо єдиний в ЗСА атомовий реактор „Енріко Фермі", який працює на саморегенеруючому опаленні чи енергії: виробляючи електрику, цей генератор, що діє з допомогою плютонію 239, одночасно й продукує той же плютоній — більше, чим його спалює для дії. Але після кількарічної експлуатації реактора „Енріко Фермі", що обійшовся в 135 мільйонів долярів, виявилось, що він все таки неопплатний і приносить не заробіток, а збитки. Вже повідомлено, що через місяць-два генератор буде остаточно зупинений, а з ним буде похована й ще одна надія на можливість винайти „перпетуум мобіле".

Приймається оголошення святочних побажань у „Свободі"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи назустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного Різдвяного числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ:

1 цаль через 1 шпальту	$ 3.00
1 цаль через 2 шпальти	5.00
2 цалі через 2 шпальти	10.00
3 цалі через 2 шпальти	15.00
4 цалі через 2 шпальти	20.00
5 цалів через 2 шпальти	25.00
6 цалів через 2 шпальти	30.00

та в інших розмірах.

Треба сподіватися, що загал нашого Громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям та знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ

за новим стилем до 15-го ГРУДНЯ 1972 року
за старим стилем до 30-го ГРУДНЯ 1972 року

При замовленні, прошу зазначувати на котрі свята.

Зголошення святочних побажань, **РАЗОМ З ГРОШЕВОЮ ОПЛАТОЮ**, залежно від величини оголошень, надсилати до:

"SVOBODA"

83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСоюзу

П'ЯТНИЦЯ, 8-го ГРУДНЯ 1972 р.

НЮАРК-ІРВІНГТОН, Н. Дж. Річні збори Т-ва Зап. Січ — 371 Відд. о год. 7:30 веч. в залі УНДому в Ірвінгтоні. На порядку: звіти урядників та вибір Управи на 1973 р. Проситься вирівняти залеглі вкладки. — Стефанія Стеців, гол., Леся Назарук, кас., Ю. Бараник, фін. секр.

НЕДІЛЯ, 10-го ГРУДНЯ 1972 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Збори Сестрицтва Пресв. Богородиці 38 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр.-Амер. Клюбі при 292 Гадсон Аве. Проситься прибути на ці важні збори. — Марія Філяс, Марія Ковальчук, Катерина Ярославська.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, Па. Збирання чл. вкладок за місяць грудень від чл. Т-ва Дністер 480 Відділ, як слідує: 10 грудня в год. 1-3 по пол. в УСТ Тризуб; 16 грудня в год. 7-9 веч. в Укр. Домі при 23 і Врави вул. Проситься вирівняти вкладки. — Д-р І. Скальчук, І. Кнігиницький, секр.

НЕДІЛЯ, 17-го ГРУДНЯ 1972 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Річні збори Б-ва св. Иосафата 217 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр-Амер. Клюбі при 292 Гадсон Аве. На порядку: вибір нової Управи на 1973 р. Просяться чл. прибути. — Управа.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва В. Хмельницького 133 Відд. о год. 1-ій по пол. в залі укр. кат. церкви св. І. Хрестителя при Сенфорд Аве. Проситься чл. прибути та вирівняти вкладки. — Я. Леськів, секр.

РОМ, Н. Й. Річні збори Б-ва св. Михаїла 121 Відд. о год. 2-ій по пол. в Амер.-Укр. Клюбу Втетеранів і Чоловіків при 208 Канал Ст. На порядку: звіти з праці, вибір нової Управи на 1973 р., плян праці на черговий рік. Проситься членство прибути. — Ч. М. Кобіто, секр.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ТАРЗАН, Ч. 6851. Улі пішов — Тарзан готов стріляти

Щоб роззброїти бандитів вождь Улі йде довкола джунглів та обережно дає себе пізнати носильникам лобесі́йної валки — під час коли Тарзан сторожить — з готовою стрілою.

Тихо! Вдавайте, що не помічаєте мене, що я пристую до вас, Дженкі! Я головний вождь Улі з країни булів. Слухайте...

Той Тарзан меткий і смертельно загрозливий своїм луком і стрілами. В. К. каже, що найкраще було б, щоб ми вбили його заки він нас побачить!